

EINDADVIES COMMISSIE BUDGET 40+ WIJKEN

Aanbieding

Den Haag, 31 mei 2010

Geachte minister,

Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Budget 40+ wijken over toekenning van de €30 miljoen die beschikbaar is voor de tweede tranche van dit budget. Wij hebben hiermee onze formele werkzaamheden als commissie afgerond. Wij stellen een actieve rol zeer op prijs tijdens de conferentie die u organiseert op 24 juni over dit onderwerp.

In deze rapportage kunt u lezen aan welke van de 34 voor deze tranche ingediende aanvragen wij adviseren geld toe te kennen en leest u, hoe wij tot deze afweging zijn gekomen. Ook willen wij u nog een algemene bespiegeling geven.

Net als vorig jaar zijn wij enthousiast over de aanpak die u hebt gekozen.

Er zijn wederom waardevolle aanvragen ingediend en ook nu bleek tijdens de presentaties, dat er veel bezieling en enthousiasme in het land is.

Met de openstelling van de 2e tranche heeft de wijkenaanpak een grote stap gezet naar meer gemeenten in Nederland, dus naar de gemeenten buiten de vaste groep van de grote G31-gemeenten. Voor velen was dat een eerste kennismaking met een gerichte aanpak van een wijk met leefbaarheidsproblemen.

De Leefbaarometer is een geschikt selectie-instrument gebleken. Hiermee is het mogelijk om landelijk op clusterniveau wijken op geobjectiveerde indicatoren te vergelijken. Het instrument biedt zo voldoendehouvast om een voorselectie van potentiële aanvragers te maken.

Net als bij de vorige tranche heeft de commissie opnieuw bevlogen ondernemende en samenwerkende partijen in de wijk gezien. Daarvan hebben wij veel goede voorbeelden voorbij zien komen. Wij noemen hier graag een ex-probleemjongere en nu wijkcoach in IJsselstein. Vol vuur vertelde hij over het belang van perspectief voor de jongeren in 'zijn' wijk. Of de bewoonster, die de Delftse delegatie voorstelde met de woorden: 'Ik heb vandaag meegenomen...' en dat waren de schooldirecteur, de corporatiedirecteur en de gemeenteambtenaar. En in de categorie 'lef' willen wij ook Zoetermeer niet onvermeld laten. Als enige kozen zij voor een totaal andere opzet van het halfuur dat zij voor de presentatie hadden. Zij nodigden ons uit voor een zogeheten 'vijfminutengesprek' (analoog aan gesprekken tussen ouders en leraar); één-op-één-gesprekken waarin de delegatieleden ons individueel van hun goede werk overtuigden.

Niet altijd waren wij even enthousiast. Als van een delegatie van 9 mensen één persoon 90% van het beschikbare kwartier het woord neemt (ongetwijfeld uit enthousiasme, maar toch), houden wij ons hart vast voor hoeveel ruimte die partijen in hun wijk krijgen.

Door het hele land worden prachtige initiatieven op de vijf vingers van de wijkenaanpak (wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid) ontplooid. Zo is er in de aanvragen veel aandacht voor sociale activering, o.a. door het opzetten van buurtondernemingen, gildes, leerwerkplaatsen en groeibriljanten. Voor leren en opgroeien wordt het belang van goede rolmodellen ook vaak genoemd; zoals bijvoorbeeld in het grotebroerproject, portretten in portieken en (multicultureel) empowerment d.m.v. mentoring en coaching.

De gehanteerde wijze van budgetverdeling geeft in korte tijd een duidelijke kwaliteitsimpuls en er zijn veel enthousiasmerende en waardevolle wijkplannen tot stand gekomen. Met een relatief beperkte financiële prikkel is de reikwijdte van de wijkenaanpak verbreed en veel gemeenten (met name buiten de G31) bediend.

Veel partijen hebben ons teruggegeven, dat alleen al de openstelling van het budget heeft gezorgd dat er in de wijk nieuwe energie is ontstaan en dat partners die elkaar voorheen niet opzochten, dat nu wel hebben gedaan. Dat is goed om te horen.

Wel was het voor sommige gemeenten nog lastig om dat direct in een goede aanvraag te vertalen. Maar in de aanloop naar de presentaties van eind april blijken velen daar toch al een flinke slag te hebben gemaakt.

Vorig jaar hebben wij u opgeroepen om gemeenten vanuit het rijk te faciliteren met kennisdeling. Zeker omdat de gemeenten uit deze tranche kleiner zijn in omvang en lang niet altijd veel ervaring hebben in wijkgericht werken, willen wij deze oproep graag benadrukken. Ondersteun hen, verbind ze met andere steden met vergelijkbare problematiek, en wees daarbij onorthodox.

Tot slot, wij hebben met zeer veel plezier gewerkt aan zowel de 1^e als 2^e tranche.

Wij hebben tot ons groot genoegen goede en aansprekende voorbeelden op elk van de vijf vingers van de wijkenaanpak gezien.

Ook vanuit het perspectief van adequate invulling van de rijksrol is het goed te vermelden dat de laagdrempelige methode zorgt dat de gemeenten en het rijk elkaar makkelijker kunnen vinden. De bestuurslagen zijn dichter bijeengebracht.

Het is ons eens te meer gebleken dat de door u ingezette aanpak werkt. Van harte bevelen wij u aan om te blijven staan voor deze aanpak van het rijk, en deze voort te zetten en te verspreiden.

Veel leesplezier,
de Commissie Budget 40+ wijken,

Doekle Terpstra (voorzitter),
Mária van Veen,
Sander van Bodegraven,
Lex Pouw.

EINDADVIES COMMISSIE BUDGET 40+ WIJKEN

Leeswijzer

In het voorliggende stuk geven wij de minister voor Wonen, Wijken en Integratie advies over de toekenning van € 30 miljoen aan 34 gemeenten die een plan hebben ingediend in het kader van de tweede tranche van het Budget 40+ wijken. In het eerste hoofdstuk beschrijven wij de aanleiding van dit budget, de instelling van de commissie en onze taakomschrijving. In hoofdstuk 2 geven wij een korte beschrijving van onze werkwijze. Onze bevindingen staan in hoofdstuk 3 en in hoofdstuk 4 treft u enkele constatering en slotopmerkingen aan.

1. Inleiding

In het Actieplan Krachtwijken van juli 2007 wordt een regeling aangekondigd voor wijken die niet tot de 40 prioritaire wijken behoren, maar die wel een vergelijkbare problematiek kennen. Er wordt gesproken van een extra bijdrage voor gemeenten die niet in staat zijn om met de reeds ter beschikking staande middelen en rijksregelingen de stevige leefbaarheidsproblemen van die wijken op te lossen.

De Tweede Kamer heeft hiervoor met de voorjaarsnota van 2008 budget beschikbaar gesteld: totaal € 60 miljoen, in twee tranches van ieder € 30 miljoen (eerste tranche 2008-2009, tweede tranche 2009-2010). Zij heeft vervolgens aangegeven, dit geld met voorrang te willen bestemmen voor wijken binnen de G31¹ zonder of met maar één aandachtswijk in de 1e tranche en voor wijken buiten de G31 in de 2e tranche.

Het budget heeft focus meegekregen; aanvragen konden worden ingediend voor maximaal 50% van de kosten (de overige 50% is cofinanciering). Dit geld kan gezien worden als een impuls waarmee partijen, die in en met de wijk bezig zijn, aan de slag gaan om het tij te keren.

De 1^e tranche is in uitvoering gegaan na toekenning op 1 juni 2009. Voor die tranche zijn 26 aanvragen ingediend, waarvan aan uiteindelijk 15 gemeenten een bijdrage is toegekend.

Het budget voor de 2^e tranche is op 10 november 2009 opengesteld middels een brief aan 34 gemeenten. Deze 34 wijken zijn geselecteerd aan de hand van de leefbaarheidskenmerken volgens de Leefbaarometer (zie ook hoofdstuk 2). De termijn van indiening liep tot 1 maart 2010.

Onze commissie Budget 40+ wijken is ingesteld (zie het Staatsblad van 24 februari 2009, nr. 123) om de ontvangen aanvragen in een rangorde te plaatsen, rekening houdend met de motie van de Tweede Kamer en bijzondere aanwijzingen van de Minister.

Op 27, 28 en 29 april jl. hebben wij de betrokken partijen in de gelegenheid gesteld hun plannen aan ons te presenteren. Op basis van zowel de plannen als de presentaties zijn wij tot ons advies gekomen.

---

¹ per 1 januari 2010 is de G 31 gewijzigd in de G32 (G27 + 5 "Ortega"-gemeenten). In dit advies wordt echter de G31 gehanteerd, conform de voorjaarsnota van de TK in 2008.

2. Behandeling aanvraag en werkwijze commissie

Volgens de motie van de Tweede Kamer is de tweede tranche van dit budget met voorrang bestemd voor wijken buiten de G31. Strikt genomen zouden daarmee alle gemeenten van Nederland een aanvraag kunnen doen. Tegelijkertijd is het Budget 40+ wijken bedoeld voor wijken die kampen met substantiële en cumulatieve problemen. Het lag dus voor de hand om een voorselectie te maken op basis van leefbaarheidsproblematiek. Daarmee werd tevens versnippering van het budget tegengegaan.

De uitnodiging aan de gemeenten voor de aanvraag 2^e tranche is gebaseerd op het criterium: "in de wijken buiten de G31 moeten ten minste 1000 mensen wonen in gebieden die volgens de Leefbaarometer² leefbaarheidsproblemen kennen en ten minste 2500 als het gaat om wijken binnen de G31."

Het budget is gemaximaliseerd op € 1 miljoen per plan voor wijken vanaf 1000 inwoners en € 2 miljoen per plan voor wijken met meer dan 2500 inwoners.

De beoordelingscriteria zijn op basis van ervaringen uit de eerste tranche aangescherpt en aangevuld, en gecommuniceerd aan de Tweede Kamer in de brief d.d. 19 oktober 2009.

De volgende 10 criteria zijn gedefinieerd:

1. Er moet een goede beschrijving en analyse zijn van de problemen in de wijk op het gebied van wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid
2. Aansluiting doelen/maatregelen op analyse:
  - a. de effectiviteit: een heldere en volledige link tussen probleemanalyse en doelstellingen;
  - b. de efficiëntie: de instrumentkeuze moet aansluiten op de doelstellingen;
  - c. legitimiteit: de kosten moeten inzichtelijk en redelijk zijn
3. Het plan moet het resultaat zijn van een gezamenlijke inspanning/samenwerking van relevante partijen (waaronder burgers, woningverhuurders en andere lokale partijen) en alle relevante partijen zijn c.q. worden in de uitvoering betrokken
4. Vijftig procent van de kosten van de aanvraag moeten worden gedekt door andere partijen dan het rijk (cofinancieringseis).
5. Er moet sprake zijn van een integrale aanpak
6. Er moet een heldere planning zijn opgenomen in de aanvraag
7. Interne als externe kennisdeling dient helder omschreven te zijn
8. Het verwachte multipliereffect dient inzichtelijk te worden gemaakt: welke additionele investeringen van andere partijen lokt de aanvraag uit?

Vanuit het ministerie zijn de plannenmakers ondersteund in hun aanvragen. Zo zijn er in november 2009 en januari 2010 informatiebijeenkomsten gehouden, is aanvullende informatie verstrekt zoals de brochure "Veelgestelde vragen" en konden gemeenten sparren met de regionale vertegenwoordiger van WWI over hun opzet.

Voor de 2^e tranche hebben alle 34 gemeenten die daarvoor zijn uitgenodigd een plan ingediend, met een totaal aangevraagd bedrag van ruim € 55 miljoen. Het stond ook andere gemeenten vrij een plan in te dienen voor dit budget, mits zij ons, de commissie, konden overtuigen van het feit dat er in hun wijk ook sprake was van substantiële en cumulatieve

---

² De Leefbaarometer geeft online informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken. Het geeft de situatie in de wijk weer, maar ook ontwikkelingen en achtergronden van de buurt. In de Leefbaarometer is leefbaarheid geobjectiveerd als 'de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld.'

problemen, ook al blijkt dat niet uit de Leefbaarometer. Alleen de gemeente Apeldoorn heeft van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Deze aanvraag voldeed echter evident niet aan de criteria van de regeling om voor een toekenning in aanmerking te komen. Wij hebben daarom geoordeeld dat deze aanvraag niet ontvankelijk is en besloten de aanvraag niet in behandeling te nemen.

Alle aanvragen zijn voorzien van een schriftelijk preadvies bestaande uit een beschrijving van het ingediende plan inclusief opvallendheden en een score op de criteria. Rood betekent dat het plan slecht scoort op het criterium, oranje staat voor voldoende en groen staat voor een goede score.

Daarna is de gemeente de mogelijkheid geboden om voorafgaand aan de presentatie extra schriftelijke informatie te verstrekken op die punten waar ze in het preadvies slecht of matig op scoorden. Tijdens de presentatie konden de gemeenten in woord en beeld nadere toelichting geven.

De presentaties zijn gehouden in een snelle, korte en intensieve sessie zodat focus ontstond en zo hebben wij een goed totaalbeeld kregen van de energie en zwaartepunten in en van de (aanpak van de) wijk.

Het viel de commissie op dat het overgrote deel van de presentaties met een buitengewone gedrevenheid werd gedaan. Dit kwam mede door een goede samenstelling van de delegatie; enthousiaste bewoners en/of andere betrokken partijen zoals opbouwwerkers, basisschooldirecteuren en corporatiedirecteuren.

In de brief aan de gemeenten van 10 november 2009 is ook gemeld dat de commissie is gevraagd te bezien of er plannen zijn die een innovatieve en onorthodoxe aanpak kennen. Na de beoordeling van de 34 aanvragen stellen wij vast dat geen van de plannen elementen bevat die zodanig innovatief of onorthodox zijn dat daar een deel van het beschikbare subsidiebedrag voor moet worden gereserveerd.

3. De verdeling van de middelen

Als nadrukkelijke ondergrens voor toekenning hebben wij gesteld dat ten minste voldoende moet worden gescoord op vier (knock out-)criteria: een goede beschrijving en analyse van de substantiële en cumulatieve problemen (op het gebied van wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid), effectiviteit, efficiëntie en cofinanciering.

In alle twee de groepen zitten aanvragen die het verdienen om te worden gehonoreerd. Het budget is echter minder dan het totaal aangevraagde bedrag. Daarom hebben wij de plannen op hun eigen waarde beoordeeld, oftewel gewaardeerd op basis van de criteria uit de brief aan de gemeente. Pas daarna hebben wij de voorrangregeling uit de motie toegepast. Daar ontstaat een spanningsveld. Tussen advisering tot toekenning voor een plan dat slechter scoort omdat het in de voorrangscategorie zit enerzijds en anderzijds het recht willen doen aan de motie en aan de enorme hoeveelheid energie en enthousiasme. Wij stellen vast dat het kleinere gemeenten niet altijd is gelukt om duidelijk over het voetlicht te brengen waarom juist zij geld zouden moeten krijgen. Het ontbreekt soms aan ervaring in wijkgericht werken of simpelweg in het doen van aanvragen. Een aanvraag is niet gehonoreerd als de score op de knock-outcriteria onvoldoende (rood) is. In dat geval hebben wij dus negatief geadviseerd.

Wij zijn ervan overtuigd dat de totale kwaliteit van een aanvraag de slagingskans van het plan in de uitvoering weerspiegelt. Als de totale kwaliteit van een aanvraag onvoldoende is en zodoende de slagingskans verkleint, hebben wij negatief geadviseerd.

Van de 21 gemeenten uit de eerste voorrangsgroep voldoen 18 gemeenten in voldoende mate aan de gestelde criteria. De toekenning kan worden gesteld op het maximum bedrag. Daar is € 24 mln. mee gemoeid. Uit de 2^e groep (gemeenten binnen de G31) kunnen dan vervolgens de best scorende plannen worden gekozen. Enschede heeft in die categorie de hoogste score. Haarlem, Den Bosch en Amsterdam eindigen met een gelijke score. Wij adviseren daarom om Enschede het volledige bedrag toe te kennen en het restant over de overige drie gemeenten te verdelen.

Dit komt neer op toekenning aan:

GEMEENTEN BUITEN DE G31

GEMEENTE	WIJK	NAAM VAN HET PLAN	BEDRAG
Hoogezand-Sappemeer	Gorecht-West	Wijkvernieuwing Hoogezand-Sappemeer	1 € mln
Veenendaal	JES	Kijk mijn wijk	1 € mln
Leidschendam-Voorburg	Het Prinsenhof	Ruimte voor ontmoeting	2 € mln
Almere	Steden-, Staatslieden-, Kruidenwijk, centrum	Leefbaarheidsaanpak 40+wijken	2 € mln
Bergen op Zoom	Gageldonk-West	Van Gageldonk-West naar Gageldonk-Best!	1 € mln
Culemborg	Terweijde	Aansprekend Terweijde	1 € mln
Delfzijl	Noord	Delfzijl Noord is mijn wijk, waarin ik thuiskom!	1 € mln
Roosendaal	Kalsdonk	Kansen voor Kalsdonk! Kansen voor de Philipsbuurt	1 € mln
Vlaardingen	Babberspolder-Oost	Menselijke maat' - aanvraag budget 40+wijken	1 € mln
Capelle aan den IJssel	De Hoeken en de Hoven/Wiekslag	'Buurten met Uitzicht'	2 € mln
Delft	Buitenhof	Buitenhof Delft Een wijk met kansen	2 € mln
Gouda	Oost	Gastvrij Gouda Oost. Bouwen op vertrouwen	1 € mln
Leerdam	West	Mensen maken de wijk	1 € mln
Roermond	Donderberg	Duurzaam verbinden	2 € mln
Zoetermeer	Palenstein	Aanvraag 2e tranche budget 40+wijken	2 € mln
Venray	Brukske	Samen werken aan Brukske Mooi Anders	1 € mln
Ede	Veldhuizen-A	Aanvraag 2e tranche budget Wijken 40+	1 € mln
IJsselstein	IJsselveld-Oost	Wijkvernieuwing IJsselveld-Oost	1 € mln
SBTOTAAL			24 € mln

G31-GEMEENTE

Enschede	Wesselerbrink-Noord	Door noaberschap op eigen kracht vooruit!	2 € mln
Haarlem	Boerhaavewijk	De beste wensen uit Boerhaavewijk.	133 € mln
Den Bosch	Hambaken	Er tegenaan. Samen voor de Hambaken!	133 € mln
Amsterdam	Holendrecht-West & Venserpolder	Krachtige mensen in een krachtige wijk	133 € mln
TOTAAL			30 € mln

In de bijlagen vindt u een schematische weergave van ons eendoordeel. Ook vindt u een korte samenvatting van de wijken waarop de naar ons idee te honoreren aanvragen betrekking hebben, inclusief de voorgestelde maatregelen in die wijk.

4. Enkele constatering en slotopmerkingen

Aan het doorbreken van de interne verkokering is, meer dan in de eerste tranche, veel aandacht besteed. Dit vinden wij zeer positief.

Wij hebben geconstateerd dat vooral de gemeenten buiten de G31 moeite hebben met het adequaat formuleren van de uitvoeringsaspecten. Het rijk zou volgens ons deze gemeenten mede kunnen ondersteunen door het bieden van nazorg. Het actief ondersteunen van kennisdeling maakt hier naar onze mening onderdeel van uit.

Er wordt na de toekenning van de tweede tranche van het Budget 40+ wijken op 24 juni een bijeenkomst georganiseerd voor alle aanvragende partijen uit de 1^e en 2^e tranche. Dit vormt de afsluiting van de twee tranches, en vormt tevens de start van de uitvoering van de tweede tranche.

Het doel van deze bijeenkomst is van elkaar leren en geïnspireerd worden door elkaar, gebruikmakend van het opgewekte enthousiasme. Wij hebben veel interessante dingen gezien die het waard zijn om te delen met anderen die actief zijn in de wijkenaanpak. Hopelijk kan men vaak en goed profiteren van elkaars ideeën en ervaringen.

Wij gaan daar met genoeg onze bijdrage aan leveren.

Bijlagen

BIJLAGE 1/ totaaloverzicht scores

BIJLAGE 2 / samenvatting wijken en aanvragen

BIJLAGE 1/ Totaaloverzicht scores

Nr.	Gemeente	Cat*	Scores **								Punten score	Aanvraag in mln €		
			1	2a	2b	2c	3	4	5	6			7	8
8	Hoogezand-Sappemeer	1	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	27	1
13	Veenendaal	1	3	2	2	2	3	3	2	3	2	3	25	1
20	Leidschendam-Voorburg	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2	2	25	2
17	Almere	1	3	3	3	3	2	3	1	2	2	2	24	2
2	Bergen op Zoom	1	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2	24	1
3	Culemborg	1	2	3	3	2	3	3	2	2	2	2	24	1
4	Delfzijl	1	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	24	1
12	Roosendaal	1	2	3	3	2	3	2	2	3	2	2	24	1
15	Vlaardingen	1	3	2	3	2	3	2	2	2	3	2	24	1
7	Gouda	1	3	2	2	2	2	2	2	2	3	3	23	1
9	Hoorn	1	2	1	2	3	3	3	1	3	3	2	23	1
11	Leerdam	1	2	2	2	2	3	3	3	1	2	3	23	1
16	Zoetermeer	1	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	23	2
18	Capelle aan den IJssel	1	2	2	2	2	3	3	2	2	2	3	23	2
21	Roermond	1	2	2	3	2	3	3	2	2	2	2	23	2
19	Delft	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	23	2
14	Venray	1	2	2	3	2	2	2	3	2	3	1	22	1
10	IJsselstein	1	3	3	2	1	3	2	2	1	2	2	21	1
5	Den Helder	1	2	1	2	1	2	3	2	3	3	2	21	1
6	Ede	1	2	2	3	2	3	2	2	2	2	1	21	1
1	Alphen aan den Rijn	1	2	2	2	1	1	3	1	1	1	1	15	1
G31 gemeenten											27			
26	Enschede	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	28	2
28	Haarlem	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	2	27	2
24	Den Bosch	2	3	3	2	3	3	3	2	2	3	3	27	2
22	Amsterdam	2	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	27	2
23	Breda	2	3	2	3	2	3	3	2	2	3	2	25	2
33	Tilburg	2	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	25	2
30	Leiden	2	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2	24	2
29	Leeuwarden	2	3	2	2	2	3	3	2	2	3	2	24	2
27	Groningen	2	3	2	3	2	3	2	2	3	2	2	24	2
25	Den Haag	2	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	24	2
31	Nijmegen	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	21	2
32	Rotterdam	2	2	2	2	2	2	3	1	1	2	1	18	2
34	Utrecht	2	1	2	2	1	3	1	2	1	2	1	16	2
											26			
											53			

LEGENDA

- * categorie 1: gemeente buiten de G31
 categorie 2: G31-gemeente

- ** 1 / kwantitatieve en kwalitatieve analyse
 2a / effectiviteit
 2b / efficiëntie
 2c / legitimiteit
 3 / betrekken partijen
 4 / co-financiering
 5 / integrale aanpak
 6 / planning
 7 / kennis verspreiden
 8 / multipliereffect

BIJLAGE 2 / Samenvatting wijken en aanvragen

Hoogezand-Sappemeer: Gorecht-West

In Gorecht-West, begrensd door twee belangrijke ontsluitingswegen, wonen 2.900 inwoners. Het is een gemengde wijk met een hoge werkloosheid die overgaat van generatie op generatie. Veel jongeren vertonen schooluitval en zorgen, mede omdat er weinig activiteiten voor jongeren zijn, voor overlast en onveiligheid. In het plan wordt aandacht gegeven aan het bestrijden van werkloosheid, het vergroten van de sociale cohesie en het bieden van kansen voor wijkbewoners, met name jongeren. Ook de participatie van wijkbewoners in betaald werk, vrijwilligerswerk en wijkactiviteiten wordt gestimuleerd.

Veenendaal: JES

In het JES-gebied wonen 1.200 gezinnen van 43 verschillende nationaliteiten. De belangrijkste uitdagingen voor het gebied liggen op het aanpakken van de werkloosheid, schooluitval, criminaliteit, het versterken van de sociale cohesie en het verantwoordelijkheidsgevoel. Hiertoe is al een breed programma opgezet dat betrekking heeft op de fysieke en sociale sfeer. Met de subsidie wordt dit een extra impuls gegeven door additionele projecten, o.a. extra uren opbouwwerk, een sociaal projectleider en activiteiten in de MFA.

Almere: Steden-, Staatslieden-, Kruidenwijk & stadscentrum

In genoemde wijken wonen ca. 4.400 mensen. De subsidie is bedoeld voor sociale en economische activiteiten die zijn uitgewerkt langs de lijnen van ontwikkelen (gericht op de jongere wijkbewoners) en meedoen (van alle wijkbewoners). Voor zowel 'ontwikkelen' als 'meedoen' worden de hoofdpunten opgepakt en met meerdere projecten uitgewerkt.

Leidschendam-Voorburg: De Prinsenhof

De wijk Prinsenhof telt ca. 4.400 inwoners, waaronder relatief veel jongeren. Met behulp van de subsidie wordt getracht de werkloosheid en de onveiligheid in de openbare ruimte aan te pakken. Ook gaat men een wijkcentrum realiseren en het winkelcentrum opknappen met daarbij veel aandacht voor ontmoeting en ruimte voor jeugd en jongeren.

Bergen op Zoom: Gageldonk-West

Ongeveer 4.500 inwoners wonen in de wijk Gageldonk-west. Door veel bewoners worden gevoelens van onveiligheid ervaren. Dit komt voornamelijk door vervuiling, verkeersoverlast, drugstoerisme, maar ook door hangjongeren. De subsidie wordt gebruikt om de problemen aan te pakken door te investeren in veiligheid, het samenleven en opgroeien, werken en door de realisatie van een multifunctioneel centrum.

Culemborg: Terweijde

De wijk Terweijde kampt al jaren met problemen op het gebied van leefbaarheid. In de gemengde wijk wonen ruim 2.300 mensen. De problemen hebben te maken met: groot aantal jongeren dat intimiderend gedrag vertoont, het ontbreken van sociale samenhang, te grote concentratie bewoners met een lage sociaal economische status, verveling bij kinderen die na school niet thuis terecht kunnen, jongeren die geen stage vinden en vroegtijdige schooluitval. Om deze problemen op te lossen werkt de gemeente samen met partners aan vijf sporen: het bewonersspoor, het zorgspoor, het zoete spoor, het woonspoor en het zure spoor. Voor de eerste drie sporen is deze subsidie aangevraagd.

Delfzijl: Delfzijl Noord

De wijk Delfzijl Noord telt ruim 6.200 inwoners. De focus in de aanvraag ligt op sociale cohesie, veiligheid en de lage sociaal-economische status van de bewoners. De vier programmalijnen zijn gericht op het versterken van de sociale samenhang(1), samen werken aan een gezonde leefstijl(2), veilig wonen en leven(3) en samen werken aan werk(4).

De accenten in de aanpak liggen op het creëren van voorzieningen en activiteiten en het vergroten van de kansen van met name jongeren.

Roosendaal: Kalsdonk

Kalsdonk is een wijk met veel gezichten. Het is een arbeiderswijk met bijna 4.000 inwoners, bestaande uit de oorspronkelijke arbeidersbevolking en nieuwkomers. Nu de grote fysieke ingrepen voor een belangrijk deel gerealiseerd zijn, wordt zichtbaar dat al veel is bereikt. Toch is er ook nog werk aan de winkel. Met de subsidie gaat de gemeente drie projecten opstarten: De Zegeningen van Pius X (buurthuis), Duurzaam werken in de Philipslaan (economisch wijkprogramma) en Over de grens (versterking samenwerking van alle betrokken partijen in de wijk).

Vlaardingen: Babberspolder Oost

Met de woningvoorraad is ook de samenleving in de wijk veranderd. In deze wijk wonen bijna 3.500 mensen. De partijen willen de bijdrage inzetten op het verder versterken van de aanpak in Babberspolder-Oost. Dit gaat ze doen door middel van vier concrete projecten; deels inzetten op individuele problemen middels een achter de voordeuraanpak en deels op het uitlokken van ontmoeting.

Gouda: Gouda Oost

Gouda Oost is een kinderrijke, jonge wijk met meer dan 5.600 bewoners. Voor de wijk is een structuurvisie ontwikkeld waar zeven hoofddoelstellingen zijn geformuleerd om een aanpak voor de knelpunten te formuleren. In de aanvraag wordt gekozen om de subsidie aan te wenden voor investeringen in bijvoorbeeld een Multifunctionele Accommodatie, in het verbinden en samenhang en in het invullen van de bewonersagenda.

Leerdam: Leerdam West ten Noorden v/d Tiendweg

In Leerdam West wonen 3600 bewoners. De problemen in de wijk zijn op hoofdlijnen: eenzijdige woningvoorraad, onaantrekkelijke openbare ruimte, veel uitkeringen en lage inkomens, weinig contact tussen de verschillende bevolkingsgroepen en een achterblijvend veiligheidsgevoel. De subsidie wordt aangevraagd voor het verbeteren van al deze aandachtspunten door het stimuleren van o.a. buurtsportwerk en de klussendienst(van en door de wijk)

Zoetermeer: Palenstein

De gehele wijk Palenstein heeft bijna 6.000 inwoners. Om te voorkomen dat problemen uitbreiden naar andere delen, heeft het plan betrekking op de gehele wijk. De accenten van het plan liggen op de realisatie van een Brede School, het bevorderen van de participatie, verbeteren van de veiligheid en het realiseren van voorzieningen ter bevordering van het ondernemerschap en de sociale cohesie. Dit wordt geconcretiseerd in projecten als Park Palenstein en Palenstein in Bedrijf.

Capelle aan den IJssel: De Hoeken en de Hoven/Wiekslag

In de buurten De Hoeken en de Hoven/Wiekslag wonen ongeveer 5.000 mensen. Problemen vertonen zich vooral op de dimensies: woningvoorraad, lage inkomens, sociale samenhang en veiligheid. De oplossingsrichtingen zijn geclusterd tot drie thema's: Wonen en Voorzieningen,

Armoede&Participatie en Veilig opgroeien. Veel aandacht wordt besteed aan een participatieteam, een activeringscentrum en aan sportbuurtwerk.

Roermond: Donderberg

De wijk Donderberg telt ongeveer 7.200 inwoners, waarvan 1/3 jonger is dan 25 jaar en in de wijk woont een grote groep mensen met weinig kansen op de arbeidsmarkt.

Het moet een wijk worden waar mensen rustig en prettig kunnen wonen met ontplooiingskansen, zowel op het gebied van werkgelegenheid als sociaal-maatschappelijke participatie. De focus in de aanpak is dat voor elk huishouden de basis op orde moet zijn. De voorgestelde maatregelen zijn vooral gericht op de thema's wonen (duurzame verbindingen), leren en opgroeien (sluitende aanpak jeugd en jongeren) en veiligheid (verbetering objectieve en subjectieve veiligheid).

Delft: Buitenhof

Met zo'n 14.000 inwoners is er een hoge bevolkingsdichtheid in de wijk Buitenhof. Binnen het integrale wijkplan zijn enkele sleutelprojecten benoemd, die een extra impuls kunnen gebruiken. Dit zijn: kansrijke bewoners aantrekken en behouden(1), een betere toekomst voor de jeugd(2), inzetten op sociale stijging en participatie (3), vergroten van het veiligheidsgevoel(4) en de samenhang in ruimtelijke projecten(5). Met de subsidie wordt beoogd deze sleutelprojecten te realiseren.

Venray: Brukske

Brukske is een wijk waar ruim 5.000 inwoners wonen. In de wijk komt veel bewonersoverlast, zwerfafval en woninginbraken voor.

In de wijk is reeds een uitgebreid wijkontwikkelingsplan gestart. Deze bestaat uit een uitgebreid sociaal- en activeringsprogramma en projecten als Wonen met Elkaar, School als Ontmoetingsplek en Oud Worden in de Wijk. Daarnaast moet een multifunctioneel centrum de sociaal- en maatschappelijke voorzieningen in het centrumgebied verbeteren. Met de subsidie wordt beoogd al deze initiatieven die nu op de rol staan een extra impuls te geven.

IJsselstein: IJsselveld-Oost

In de wijk IJsselveld- Oost wonen 2770 mensen. De subsidie wordt aangevraagd voor sociale en economische activiteiten die zijn uitgewerkt per vinger van de wijkenaanpak. Er zijn twee hoofdactiepilers benoemd, de eerste heet Sociaal, Leefbaar en Veilig en de tweede heet Fysiek. Binnen deze pijlers staan een groot aantal projecten op stapel waaronder een sluitende jeugd aanpak en veel projecten ter bevordering van de sociale stijging van bewoners.

Ede: Veldhuizen-A

In Veldhuizen-A is sprake van een eenzijdige en gedateerde –goedkope – woningvoorraad. In de wijk wonen 1.750 mensen. De integratieproblematiek verdient nadrukkelijke aandacht, evenals de veiligheid en veiligheidsbeleving. De subsidie wordt o.a. aangevraagd voor de inzet van gezinscoaches en opvoedondersteuning, het stimuleren van etnisch ondernemerschap en de uitbreiding van het wijkteam.

Enschede: Wesselerbrink-Noord

In Wesselerbrink-Noord is sprake van een flinke multiproblematiek bij gezinnen.

Veel van de problemen, bijvoorbeeld overlast en veiligheid, zijn terug te leiden naar een zwak sociaal-economisch niveau. Maatregelen richten zich op het bevorderen van participatie (meer mensen werken en doen mee), jongeren (meedoen, meer bewegen, een plek geven en ze

trots laten zijn) en beter scoren in opvoeden en opgroeien (opvoedingsondersteuning en ouderbetrokkenheid).

Haarlem: Boerhaavewijk

De Boerhaavewijk gaat, ondanks dat er al sinds eind jaren '90 in dat deel van Haarlem vernieuwd wordt, achteruit. Bewoners hebben een top-10 van ambities aangedragen en samen met een gemaakte probleemanalyse heeft dat geleid tot 6 sociale doelstellingen en 9 projecten om deze doelstellingen te bereiken. Deze zijn gericht op werk (werk en stages voor jongeren, ruimte voor ondernemers en een ondernemersloket), op spel, sport en muziek, op een achter-de-voordeur-aanpak, op het vergroten van het voorzieningenniveau en op meer jongerenteams die de wijk schoon en leefbaar houden.

Den Bosch: Hambaken

De Hambaken is gebouwd in de jaren '70 van de vorige eeuw. Er wonen veel gezinnen met meervoudige problematiek en er is sprake van een grote jongerenproblematiek (hoog aantal voortijdig schoolverlaters en overlast, criminaliteit en intimidatie).

In de aanpak wordt gefocust op projecten die nauw aansluiten bij die de problematiek. Het gaat om het creëren van een ontmoetingsplek in het hart van de wijk, een preventieve aanpak van jongeren (voorzieningen, jeugdregisseur), en het aanpakken van de verloedering (communicatie, interventieteam en monitoring).

Amsterdam: Holendrecht-West en Venserpolder

Deze twee woonbuurten liggen in Amsterdam Zuidoost en zijn kwetsbare buurten. De problematiek lijkt op die van de naastgelegen Bijlmer: het woningaanbod is eenzijdig en de sociaaleconomische positie van de bewoners is gemiddeld zwak en duidelijk onder het gemiddelde. Beide buurten zijn de afgelopen jaren regelmatig negatief in het nieuws gekomen. Amsterdam heeft projecten opgevoerd op het thema wonen en leven (schoon- heel-veilig, sport en spel, opknappen tuinen en leefregels), op veiligheid (intensivering toezicht), op participeren en integreren (huis-aan-huisaanpak en bewonersvouchers), op leren en opgroeien (o.a. groepsaanpak jeugd en een mentorproject) en op werken (gerichte investeringen in de winkelcentra ten behoeve van de leefbaarheid).